

Turbulence a přístupy jejího řešení v CFD

Obsah přednášky

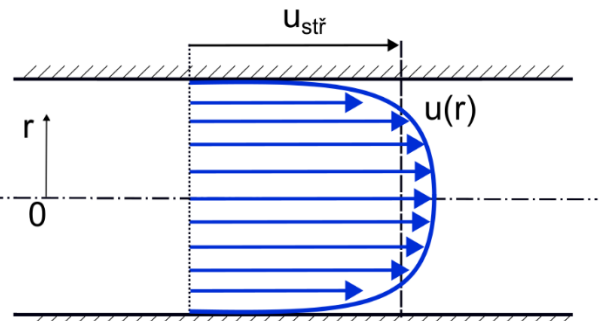
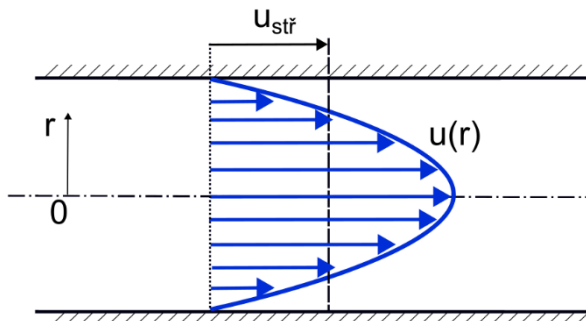
- Turbulence – co to je? Proč je důležité ji řešit?
- Přístupy řešení turbulence v CFD
- Potřeba použití turbulentních modelů
- Nejčastěji používané modely turbulence

Úvod do turbulence

- Proudění může být laminární, turbulentní, nebo přechodové.
- Většina případů v průmyslové praxi je však turbulentní.
- Řešení laminárního proudu je téměř exaktní (hustota sítě, okrajové podmínky).
- Řešení turbulentního proudu je velkou výzvou a může způsobovat problémy.

Laminární profil

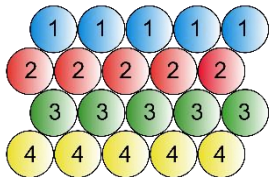
Turbulentní profil

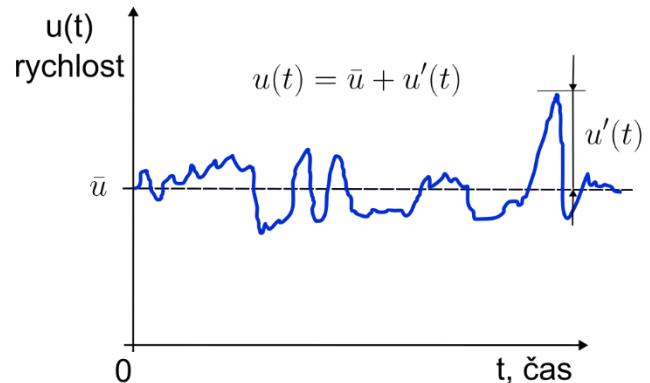
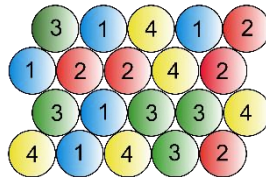
Úvod do turbulence (2)

- Metoda přímé numerické simulace (Direct Numerical Simulation - DNS) je zatím pro běžné inženýrské aplikace nepoužitelná.
- Její použití by vyžadovalo použití velkého počtu elementů (zachycení turbulentních struktur všech délkových a časových měřítek).
- Proto se ještě stále **musíme** ve většině případů **spoléhat na experimenty a empirické korelace** (vzorce).

PŘED turbulencí

PO turbulenci

Úvod do turbulence (3)

- **Turbulentní proudy jsou charakteristické náhodnými a náhlými změnami (fluktuaace) veličin**, většinou v oblastech zavíření proudu.
- Tyto oblasti potřebujeme nějak zachytit/popsat pomocí jednodušších principů bez nutnosti použití velmi husté sítě.
- Jednou z možností je se inspirovat molekulárním pohybem (Boussinesq).
- V laminárním proudu je molekulární viskozita příčinou smykového (tečného) napětí.
- V turbulentním proudu je toto smykové napětí také, avšak vyskytuje se zde navíc ještě **přídavné (turbulentní) smykové napětí, které je důsledkem turbulentních fluktuací**.

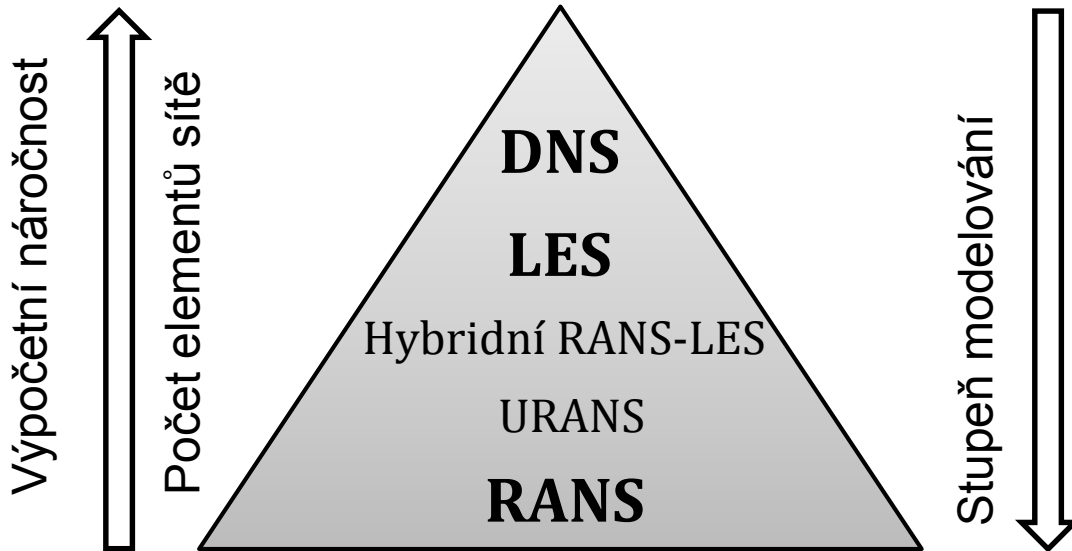
$$\tau_{\text{celk}} = \tau_{\text{lam}} + \tau_{\text{tur}}$$

(1)

Úvod do turbulence (4)

- Jelikož je většina proudění v praktických aplikacích turbulentní, je **nutné vhodně volit odpovídající model turbulence**, použít vhodný způsob řešení u stěny a správně zadat okrajové podmínky.
- Použitím turbulentního modelu klesají požadavky na hustotu výpočetní sítě (v porovnání s dalšími přístupy řešení metodou LES nebo DNS).
- **Neexistuje univerzální model** pro všechny případy turbulentních proudů.
- Modely turbulence se snaží zachytit a popsat účinky turbulence na parametry proudu pomocí dodatečných vztahů nebo bilančních rovnic.
- Modely se snaží o zachycení jevů jako jsou směšování nebo difúze, které jsou způsobeny přítomností turbulentních struktur.
- **Výsledky CFD simulací jsou závislé na použitém modelu turbulence.**

Přístupy řešení turbulence v CFD

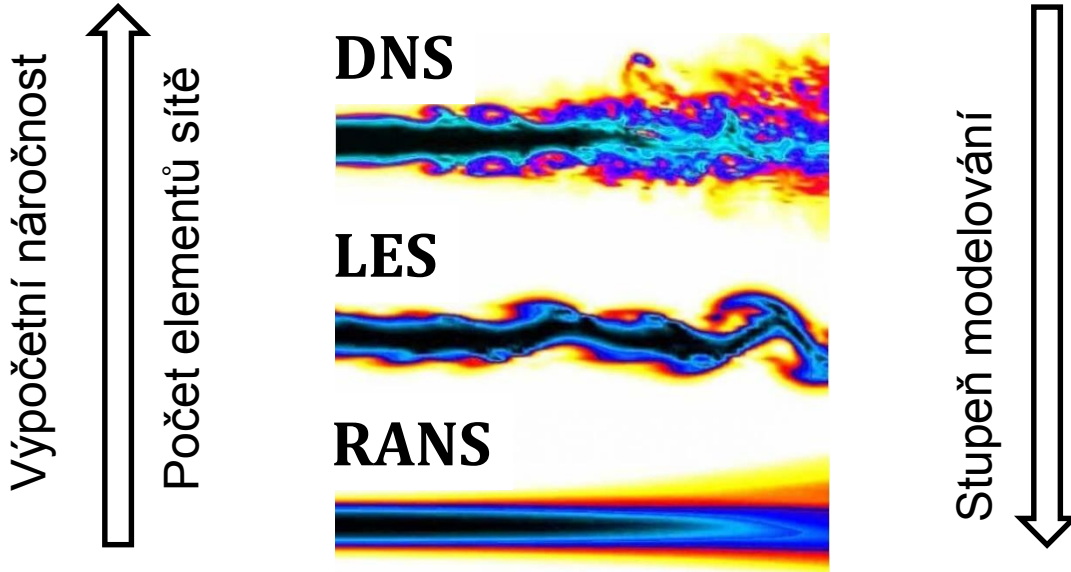
*Direct Numerical Simulation

*Large Eddy Simulation

*Reynolds-Averaged Navier-Stokes

*Unsteady RANS (pro nestacionární úlohy)

Přístupy řešení turbulence v CFD (2)

*Direct Numerical Simulation

*Large Eddy Simulation

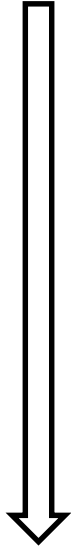
*Reynolds-Averaged Navier-Stokes

*Unsteady RANS (pro nestacionární úlohy)

Modely turbulence skupiny RANS

Výpočetní náročnost

1-rovnicové modely: např. Spalart-Allmaras model
2-rovnicové modely: modely typu $k-\epsilon$ (Standard, RNG, Realizable*) modely typu $k-\omega$ (Standard, BSL, SST*)
Více-rovnicové modely: Reynolds Stress (Reynoldsova napětí) modely (RSM)
Modely pro popis přechodového proudění: např. $k-k_l-\omega$ model, Transition SST model, ...

DES
LES
DNS } **Nepatří mezi modely skupiny RANS**

Oblasti použití modelů skupiny RANS

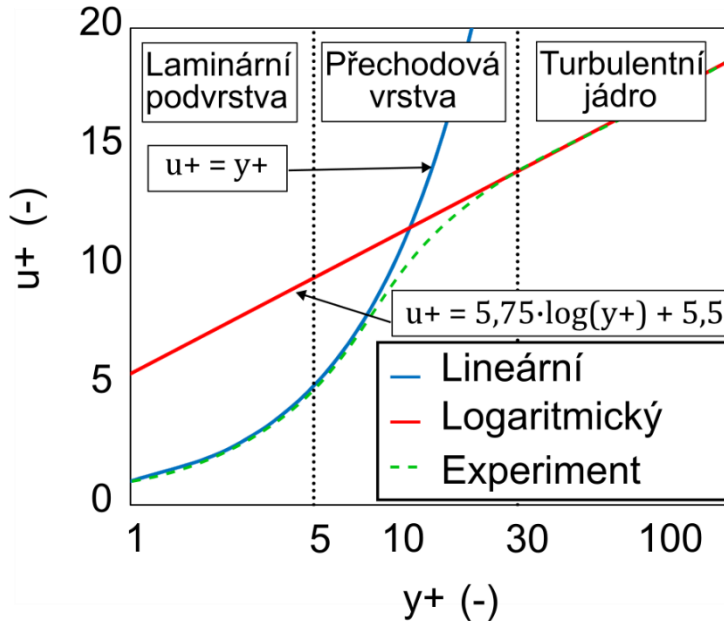
Model	Chování a oblast použití
Spalart-Allmaras	Ekonomický model pro velké sítě. Dobrý pro lehce složitější případy (kvazi-2D) vnějšího i vnitřního proudění a proudění v mezních vrstvách pod tlakovým gradientem (např. profily, křídla, trupy letadel, raket, trupy lodí). Neuspokojivé výsledky pro 3D proudění, volné smykové vrstvy, proudění se silným odtržením.
Standard k-ϵ	Robustní model. Velmi často používaný navzdory jeho nedostatkům. Neuspokojivé výsledky pro komplexní proudění s nepříznivým tlakovým gradientem, odtržením, nebo silným zakřivením. Vhodný jako startovní model pro inicializaci, počáteční studium alternativních tvarů a parametrické studie.
Realizable k-ϵ	Vhodný pro složitější proudění zahrnující velká tečná napětí nebo často se měnící napětí, schopný modelovat mírné zavíření, lokálně přechodové proudění (např. odtržení mezní vrstvy, odtrhávání proudu a tvorba úplavu za obtékanými tělesy, odtržení v difuzoru, ventilace místnosti).
RNG k-ϵ	Vlastnosti podobné modelu k- ϵ Realizable, občas problémy s konvergencí úlohy.
Standard k-ω	Výborný pro stěnami ohraničené proudění s mezní vrstvou, volné smykové oblasti, proudění s nízkým Reynoldsovým číslem v porovnání s modely typu k- ϵ . Vhodný pro složitější případy proudění s mezní vrstvou pod nepříznivým tlakovým gradientem a pro modelování odtržení (vnější aerodynamika a průtočné části energetických strojů). V některých případech odtržení nadhodnocuje a predikuje jej příliš brzy. Výsledky výrazně závislé na vstupních okrajových podmínkách turbulence.
BSL k-ω	Podobný jako model k- ω SST. Dobrý pro složitější případy proudění, kde model SST nadhodnocuje odtržení proudu.
SST k-ω	Podobné výhody jako model k- ω standard. Není citlivý na nastavení vstupních okrajových podmínek turbulence jako model k- ω standard. Většinou predikuje odtržení proudu lépe než ostatní modely ze skupiny RANS.
RSM	Popisuje fyziku turbulence nejlépe ze všech modelů skupiny RANS. Nepředpokládá izotropickou turbulenci. Vyšší nároky na výkon a paměť PC. Horší konvergence úlohy z důvodu provázanosti Reynoldsových napětí (coupling). Vhodný pro komplexní 3D proudění se silným zakřivením proudu, silné zavíření nebo rotace (např. zakřivené potrubí, rotační kanály, vířivé spalovací komory, cyklonové odlučovače, ...).

Oblasti použití modelů skupiny RANS

Model	Chování a oblast použití
Spalart-Allmaras	Ekonomický model pro velké sítě. Dobrý pro lehce složitější případy (kvazi-2D) vnějšího i vnitřního proudění a proudění v mezních vrstvách pod tlakovým gradientem (např. profily, křídla, trupy letadel, raket, trupů lodí). Neuspokojivé výsledky pro 3D proudění, volné smykové vrstvy, proudění se silným odtržením.
Standard k-ϵ	Robustní model. Velmi často používaný navzdory jeho nedostatkům. Neuspokojivé výsledky pro komplexní proudění s nepříznivým tlakovým gradientem, odtržením, nebo silným zakřivením. Vhodný jako startovní model pro inicializaci, počáteční studium alternativních tvarů a parametrické studie.
Realizable k-ϵ^*	Vhodný pro složitější proudění zahrnující velká tečná napětí nebo často se měnící napětí, schopný modelovat mírné zavíření, lokálně přechodové proudění (např. odtržení mezní vrstvy, odtrhávání proudu a tvorba úplavu za obtékanými tělesy, odtržení v difuzoru, ventilace místnosti).
RNG k-ϵ	Vlastnosti podobné modelu k- ϵ Realizable, občas problémy s konvergencí úlohy.
Standard k-ω	Výborný pro stěnami ohraničené proudění s mezní vrstvou, volné smykové oblasti, proudění s nízkým Reynoldsovým číslem v porovnání s modely typu k- ϵ . Vhodný pro složitější případy proudění s mezní vrstvou pod nepříznivým tlakovým gradientem a pro modelování odtržení (vnější aerodynamika a průtočné části energetických strojů). V některých případech odtržení nadhodnocuje a predikuje jej příliš brzy. Výsledky výrazně závislé na vstupních okrajových podmínkách turbulence.
BSL k-ω	Podobný jako model k- ω SST. Dobrý pro složitější případy proudění, kde model SST nadhodnocuje odtržení proudu.
SST k-ω^*	Podobné výhody jako model k- ω standard. Není citlivý na nastavení vstupních okrajových podmínek turbulence jako model k- ω standard. Většinou predikuje odtržení proudu lépe než ostatní modely ze skupiny RANS.
RSM	Popisuje fyziku turbulence nejlépe ze všech modelů skupiny RANS. Nepředpokládá izotropickou turbulenci. Vyšší nároky na výkon a paměť PC. Horší konvergence úlohy z důvodu provázanosti Reynoldsových napětí (coupling). Vhodný pro komplexní 3D proudění se silným zakřivením proudu, silné zavíření nebo rotace (např. zakřivené potrubí, rotační kanály, vířivé spalovací komory, cyklonové odlučovače, ...).

Přístupy při řešení turbulentního proudu u stěny

- V blízkosti stěny platí tzv. **Univerzální zákon stěny** v turbulentním proudu:

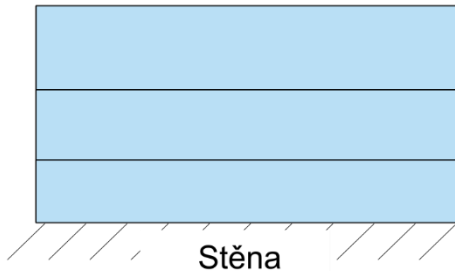
$$u^+ = \frac{u}{u_\tau} \quad (2)$$

$$y^+ = \frac{\rho u_\tau y}{\mu} \quad (3)$$

$$u_\tau = \sqrt{\frac{|\tau_w|}{\rho}} \quad (4)$$

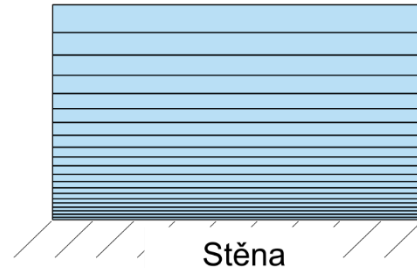
Přístupy při řešení turbulentního proudu u stěny (2)

- Rozlišujeme **2 základní způsoby** řešení turbulentního proudění v blízkosti stěny:
  - 1) Pomocí tzv. **stěnových funkcí**
  - 2) Pomocí **zahuštění sítě** (přímé řešení mezní vrstvy)

1) Využití stěnových funkcí

$$30 < y^+ < 200$$

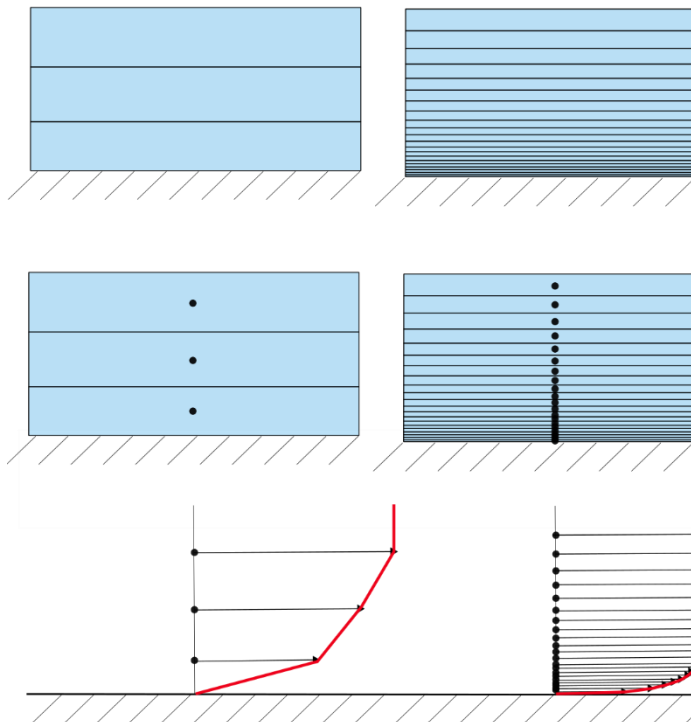
2) Přímé řešení profilu v mezní vrstvě

$$y^+ \leq 5$$
$$(y^+ \approx 1)$$

Přístupy při řešení turbulentního proudu u stěny (3)

Stěnové funkce

Zahuštění sítě

Boussinesqova hypotéza

- Průměrování/středování N-S rovnic způsobí, že se v rovnicích objeví **dodatečné členy, tzv. Reynoldsova napětí**:

$$\frac{\partial(\rho\bar{U})}{\partial t} + \nabla \cdot \{\rho\bar{U}\bar{U}\} = -\nabla p + \nabla \cdot \{\mu[\nabla\bar{U} + (\nabla\bar{U})^T]\} - \nabla \cdot \left(\frac{2}{3}\mu(\nabla \cdot \bar{U})\right) - \nabla \cdot \underbrace{\{\rho\bar{U}'\bar{U}'\}}_{\text{Reynoldsova napětí}} + \rho\mathbf{g} \quad (5)$$

Reynoldsova napětí

- Abychom uzavřeli systém řešených rovnic, je nutné Reynoldsova napětí nějakým způsobem vyjádřit/modelovat.
- Nejčastěji se využívá tzv. **Boussinesqovy hypotézy**.

$$\underbrace{-\rho\bar{U}'\bar{U}'}_{\text{Reynoldsova napětí}} = \underbrace{\mu_t\{\nabla\bar{U} + (\nabla\bar{U})^T\}}_{\text{Gradienty střední rychlosti}} - \frac{2}{3}\rho k\mathbf{I} - \frac{2}{3}(\nabla \cdot \bar{U})\mathbf{I} \quad (6)$$

- Dále je potřeba určit turbulentní viskozitu μ_t , která je závislá na parametrech turbulence.

k-ε model

- Standardní verze modelu k-ε je popsána následujícími rovnicemi :

$$\frac{\partial(\rho k)}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \mathbf{U}k) = \nabla \cdot \left(\left(\mu + \frac{\mu_t}{\sigma_k} \right) \nabla k \right) + \underbrace{P_k + P_b - \rho \epsilon + S_k}_{\text{Zdrojové členy (produkce a destrukce)}} \quad (7)$$

Zdrojové členy (produkce a destrukce)

$$\frac{\partial(\rho \epsilon)}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \mathbf{U}\epsilon) = \nabla \cdot \left(\left(\mu + \frac{\mu_t}{\sigma_\epsilon} \right) \nabla \epsilon \right) + \underbrace{C_{1\epsilon} \frac{\epsilon}{k} (P_k + C_{3\epsilon} P_b) - C_{2\epsilon} \rho \frac{\epsilon^2}{k} + S_\epsilon}_{\text{Zdrojové členy (produkce a destrukce)}} \quad (8)$$

Zdrojové členy (produkce a destrukce)

- Kde μ_t je turbulentní dynamická viskozita definována jako:

$$\mu_t = C_\mu \frac{\rho k^2}{\epsilon} \quad (9)$$

- P_k a P_b jsou produkční členy způsobené tečným napětím střední rychlosti a vzlakem.
- S_k a S_ϵ jsou uživatelsky definované zdroje k a ϵ .

k- ϵ model (2)

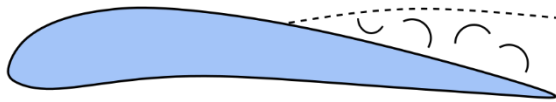
- Hodnoty koeficientů C_μ , $C_{1\epsilon}$, $C_{2\epsilon}$ a $C_{3\epsilon}$ se liší mezi jednotlivými varianty modelu (Standard, RNG, Realizable).
- Koeficienty modelu k- ϵ standard se vyvíjely postupem času.

Model	σ_k	σ_ϵ	$C_{1\epsilon}$	$C_{2\epsilon}$	C_μ
Jones & Launder (1972)	1.0	1.3	1.55	2.0	0.09
Launder & Spalding (1974)	1.0	1.3	1.44	1.92	0.09
Launder & Sharma (1974)	1.0	1.3	1.44	1.92	0.09

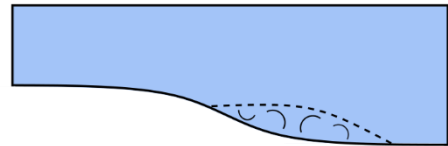
- Koeficienty od Launder & Sharma (1974) jsou nejaktuálnější a jsou používané v aktuálních verzích programů Ansys Fluent/CFX, Star CCM+ a OpenFOAM.

k- ϵ model (3)

- Model **k- ϵ standard** není přesný pro predikci proudění v mezní vrstvě s nepříznivým tlakovým gradientem.
- V nadzvukovém proudu za přítomnosti rázových vln je jeho přesnost ještě slabší.
- Je potřeba lepšího modelu pro popis proudění ve vnější aerodynamice a průtočných částech energetických strojů.
- Existuje celá řada modelů pro lepší popis proudění s nepříznivým tlakovým gradientem, např. Spalart - Allmaras, k - ω Standard, k - ω SST, ...

Održení na profilu

Održení v difuzoru

k- ω model

- Standardní verze modelu k- ω model je popsána následujícími rovnicemi:

$$\frac{\partial(\rho k)}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \mathbf{U} k) = \nabla \cdot \left(\left(\mu + \frac{\mu_t}{\sigma_k} \right) \nabla k \right) + \underbrace{P_k + P_b - \rho \epsilon + S_k}_{\text{Zdrojové členy (produkce a destrukce)}} \quad (10)$$

Zdrojové členy (produkce a destrukce)

$$\frac{\partial(\rho \omega)}{\partial t} + \nabla \cdot (\rho \mathbf{U} \omega) = \nabla \cdot \left(\left(\mu + \frac{\mu_t}{\sigma_\omega} \right) \nabla \omega \right) + \underbrace{\alpha \frac{\omega}{k} \rho P_k - \beta \rho \omega^2 + S_\omega}_{\text{Zdrojové členy (produkce a destrukce)}} \quad (11)$$

Zdrojové členy (produkce a destrukce)

- Obě veličiny ω a ϵ popisují disipaci turbulentní kinetické energie (k).
- k- ω model má odlišné hodnoty empirických koeficientů ($\alpha = 5/9$, $\beta = 0.075$, $\beta^* = C_\mu$, $\sigma_k = 2$, $\sigma_\omega = 2$).
- Můžeme poměrně snadno získat ϵ pomocí k a ω dle následujícího vztahu

$$\epsilon = C_\mu \omega k = \beta^* \omega k \quad (12)$$

k- ω model (2)

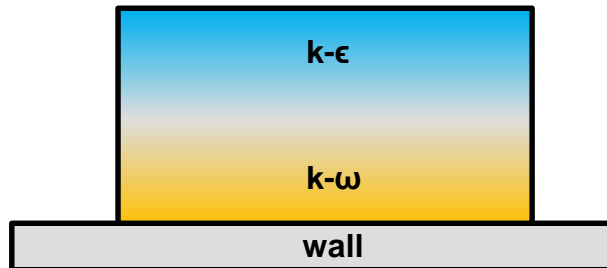
- Turbulentní viskozita je počítána ze vztahu:

$$\mu_t = \frac{\rho k}{\omega} = C_\mu \frac{\rho k^2}{\epsilon} \quad (13)$$

- k- ω model je přesnější než k- ϵ model v případech nepříznivého tlakového gradientu nebo mírného odtržení proudu.
- Nicméně i malé změny v okrajové podmínce turbulence volného proudu mají významný dopad na výsledky.
- Toto lze obejít použitím jednoho z tzv. hybridních modelů, jenž kombinuje model k- ω s modelem k- ϵ .
- Výsledkem je pak model k- ω SST nebo k- ω BSL model.

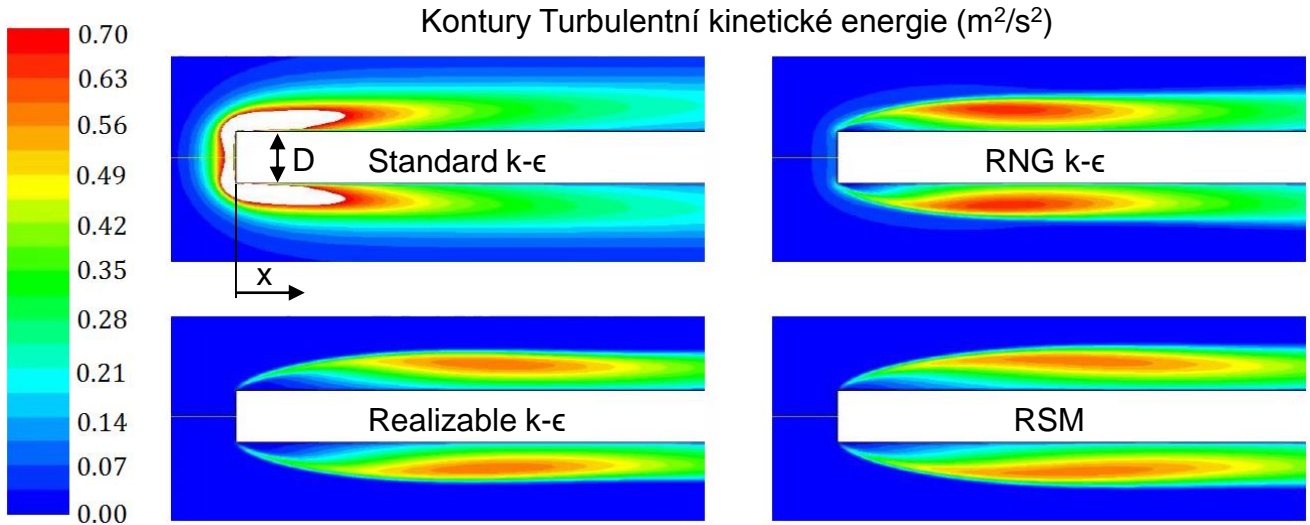
k- ω SST model

- Model k- ω SST (Shear Stress Transport) je tzv. hybridním 2-rovnicovým modelem, který **kombinuje přednosti standardních verzí modelů typu k- ϵ a k- ω .**
- **Model k- ω Standard popisuje daleko lépe proudění v mezní vrstvě** v porovnání s modely typu k- ϵ .
- Původní model k- ω Standard (Wilcox) je příliš citlivý na nastavenou hodnotu veličiny ω (OP) ve volném proudu, zatímco tento nedostatek model k- ϵ nemá.
- Modely typu k- ϵ a k- ω jsou zkombinovány tak, že **model k- ω SST se chová jako model typu k- ω u pevné stěny a jako model typu k- ϵ ve volném proudu.**

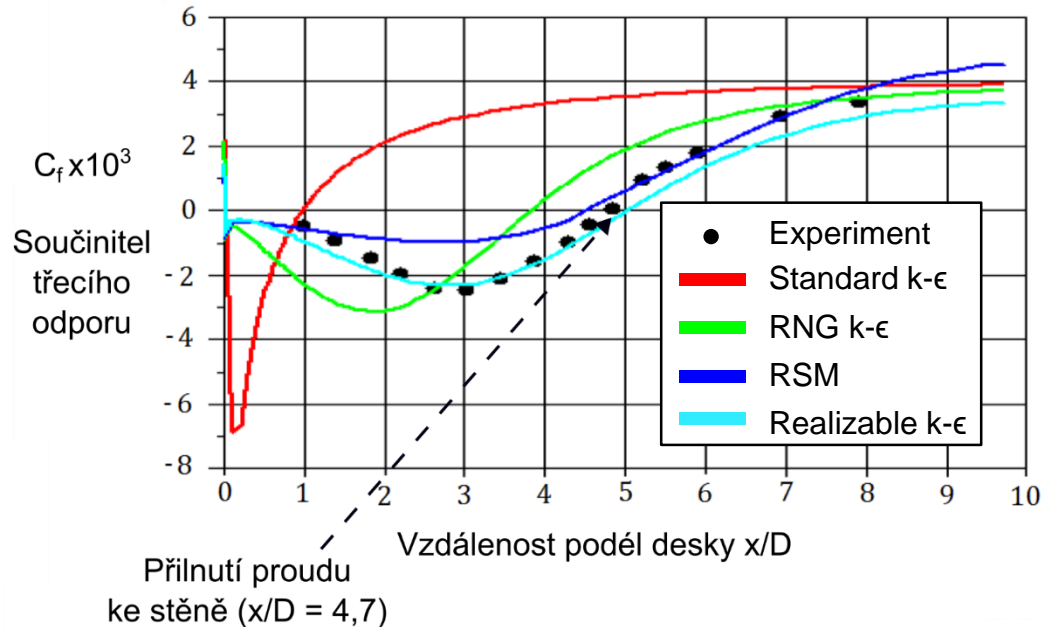
Příklad: Turbulentní proudění okolo desky

- Například model $k-\epsilon$ Standard výrazně nadhodnocuje produkci turbulence v místě stagnace proudu.

Příklad: Turbulentní proudění okolo desky (2)

- Naproti tomu model $k-\epsilon$ Standard značně podhodnocuje velikost separační bubliny, zatímco model $k-\epsilon$ Realizable zachycuje tuto velikost relativně přesně.

Shrnutí přednášky

- Turbulence jako jeden z fyzikálních jevů
- Přístupy řešení turbulence (**DNS**, **LES**, **RANS**)
- Potřeba modelování turbulentního proudění (RANS)
- Běžně používané modely RANS (2-rovnicové modely: **k- ϵ** a **k- ω**)

Děkuji za pozornost!